

MÖTE Hírlevél

A Magyar Ökológusok Tudományos Egyesületének hírlevele

A szerkesztő előszava

A Tisztelt Olvasó a *MÖTE Hírlevél* első évfolyamának második számát tartja a kezében. Tehát elegendő anyag érkezett az első szám óta eltelt időben, és bízunk benne, hogy ez a tendencia csak javulni fog a jövőben. A Hírlevelet szeretnénk a továbbiakban évente négy alkalommal megjelentetni, hogy ezáltal gyors fórumává váljon a hazai ökológiai közéletnek. A Hírlevél tartalommal való feltöltése érdekében a hazai ökológusok aktív részvételére számítunk. A közérdekű információkat, rövid és közepes terjedelmű – közérdeklődésre számot tartó ökológiai témájú – írásokat, a hírlevéllel kapcsolatos megjegyzéseket folyamatosan várjuk a Solymos.Peter@aotk.szie.hu címre.

Solymos Péter
szerkesztő

Egyesületi hírek

MÖTE közgyűlés

A Magyar Ökológusok Tudományos Egyesületének (MÖTE) 2006. szeptember 4-i közgyűlésén Báldi András leköszönő MÖTE elnök megtartotta éves beszámolóját. A tagság ezután elfogadta a Molnár Gyula pénzügyi beszámolóját és megvitatta az egyesület alapszabályának módosításait. Az új alapszabály értelmében a közgyűlés három évre választja az elnökséget, az elnökség megválasztásának időpontját a soron következő Magyar Ökológus Kongresszus időpontjához igazítva. Az új tagok belépését a közgyűlés helyett ezentúl az elnökség hagyja jóvá. (A mindenkor alapszabály elolvasható a www.ecology.hu címen.) A közgyűlés megerősítette Vilisics Ferenc felvételét, amit az elnökség előzetesen megtárgyalt. Ezzel az egyesület tagjainak létszáma 74-re változott.

Ezután a Báldi András a leköszönő elnökség (elnök: Báldi András, alelnökök: Dévai György és Tóthmérész Béla, gazdasági felelős: Molnár Gyula, elnökségi tagok: Fűkőh Levente és Margóczy Katalin, titkár: Hornung Erzsébet) nevében lemondott, majd a tagság titkos szavazással megválasztotta az új vezetőséget (elnök: Tóthmérész Béla, alelnökök: Báldi András és Körmöczy László, gazdasági felelős: Molnár Gyula, elnökségi tagok: Fűkőh Levente és Jordán Ferenc, titkár: Solymos Péter). A jelölő bizottság elnöke Bakonyi Gábor, tagjai Rózsa Lajos és Ódor Péter voltak.

Tartalom

A szerkesztő előszava.....	1
Egyesületi hírek.....	1
MÖTE közgyűlés.....	1
Tartalom.....	1
A BES pályázat eredménye és tanulságai.....	2
SCB tagság és folyóiratok.....	2
100 kérdés.....	2
A NEST Alapítvány pályázata.....	2
Lezárult rendezvények.....	2
„Juhász-Nagy Pál” ifjúsági tudományos előadói pályázat....	2
Beszámoló a BES találkozóról.....	3
Beszámoló a 36. GFÖ konferenciáról.....	3
Beszámoló az EEF vezetőségi üléséről.....	4
ECCB 2006.....	4
7. MÖK.....	4
3. MaViGe.....	6
A Magyar Hidrológiai Társaság 24. vándorgyűlése.....	6
Következő rendezvények.....	6
58. Hidrobiológus Napok.....	6
4. MaViGe.....	6
Az Állattani Szakosztály 26. Vándorgyűlése.....	6
4. MTBK.....	6
Folyóiratbemutató.....	6
<i>Community Ecology</i> – Az első hat esztendő.....	6
Tájékoztató az „ <i>Acta biologica debrecina</i> ” folyóirat ökológiai tematikájú kiegészítő kötetsorozatáról (<i>Supplementum oecologica hungarica</i>).....	7
Könyvismertetés.....	8
Magyarország tájainak növényzete és állatvilága.....	8
Ökológiánk mai helyzete – Juhász-Nagy Pál most lenne 70 éves (1935-1993).....	9

A *MÖTE Hírlevelet* kiadja a Magyar Ökológusok Tudományos Egyesülete (6722 Szeged, Egyetem u. 2., levelezési cím: 6701 Szeged, Pf. 51, www.ecology.hu), felelős kiadó: Báldi András (MÖTE elnök), szerkesztő: Solymos Péter.

Tóthmérész Béla soros elnök köszönetet mondott az új elnökség nevében a bizalomért és a tagság további aktív együttműködését, segítségét kérte. Azt is kifejtette, hogy fontos a hagyományok folytatása folytonos átmenet révén, fontos a megkezdett változtatások folytatása, a MÖTE jövőjének továbbgondolása. Fontosnak tartja az igazodást nemzetközi szervezetekhez, pl. abban is, hogy a leköszönő és a beköszönő elnökök, valamint a kitüntetettek tartsanak plenáris előadást a MÖK-ön.

A közgyűlés záró akkordjaként megegyezés született arról, hogy a 2009-es soron következő Magyar Ökológus Kongresszus Szegeden kerül megrendezésre.

A „Magyar Ökológiáért Emlékplakett”-et Dévai György, a „legkiemelkedőbb fiatal ökológus” oklevelet Jordán Ferenc, az „ökológia népszerűsítéséért” elismerő oklevelet Újhelyi Péter kapta. Az elismerések átadására a MÖK fogadásán – 2006. szeptember 4-én – került sor.

*Hornung Erzsébet
Sólymos Péter*

A BES pályázat eredménye és tanulságai

A British Ecological Society meghirdetett egy pályázatot (The Building Capacity for Ecology Fund) Kelet-Európa és Afrika ökológiai egyesületei számára (illetve ezek létrehozására). A MÖTE pályázata, mely 5 évre 18 millió forintot célzott meg. A pályázat egy munkatárs alkalmazását, iroda létrehozását és működtetését tartalmazta, továbbá az információcsere elősegítését segítette volna (találkozók, publikációk). A pályázatot első körben elutasították az alábbi indoklással:

„... it was not made clear how the applicants would go about opening up the membership to a wider audience ...”,
„... specifically be made more open to younger members ...”,
„... happily welcome an application from the Hungarian Ecological Society in the next round ...”.

Báldi András

SCB tagság és folyóiratok

Society for Conservation Biology

A Society for Conservation Biology (SCB) fejlődő országokbeliek számára (így magyaroknak is) a 10 dolláros tagsági díj mellé ingyen biztosít online hozzáférést a következő folyóiratokhoz: *Conservation Biology*, *Biological Conservation*, *Conservation in Practice*, *Ecological Complexity*, *Ecological Indicators* és *Ecological Informatics*. Tehát hat folyóirat és SCB tagság mindössze 10 dollárért! További részletek:

<http://www.conbio.org>.

100 kérdés

A *Journal of Applied Ecology* 2006. augusztusi számában (Vol. 43 Issue 4) egy érdekes próbálkozás eredménye jelent meg. Összeállították azt a 100 ökológiai kérdést, amely az Egyesült Királyság döntéshozói számára a legérdekesebb és legfontosabb. Érdemes átböngészni, és a hazai elképzeléseinkkel összevetni. A cikk a <http://www.blackwell-synergy.com/toc/jpe/43/4> címen a folyóirat honlapjáról ingyen letölthető.

Báldi András

A NEST Alapítvány pályázata

A NEST (Új Európai Iskola az Elméleti Biológiáért és az Ökológiáért) Alapítvány és az MTA 2005-ben alapította meg a Juhász-Nagy Pál díjat. A díjat 2005-ben elsőként Podani János kapta.

A díj névadója a közelmúlt hazai tudományos életének egyik legkiemelkedőbb személyisége; munkássága legjavát az Alapítvány által támogatott területen fejtette ki. Iskolateremtő egyéniség, nagy hatású egyetemi tanár, Széchenyi-díjas akadémikus volt.

A díjat vagy kiemelkedő egyszeri teljesítményért, vagy jelentős életműért lehet megkapni, az elméleti biológia és az ökológia területén végzett munkáért. A jelölés csak magánszemélytől, más magánszemély(ek)re érkezik az Alapítványhoz. Az anyagok források függvényében a díj minden évben egyszer adható ki. Mindenkor összege nem haladja meg, de elérheti az Akadémiai Díj összegét.

A Díjbizottság a NEST Alapítvány Akadémiai Tanácsadó Testületéből (három személyből) és az MTA által delegált két személyből áll majd, akiket az MTA elnöke és a Biológiai Tudományok Osztályának elnöke kér fel. A díj átadására több rangos díjhoz hasonlóan a Magyar Tudományos Akadémián, a Tudomány Napján kerül sor. Az átadást követően az MTA Biológiai Tudományok Osztályának szervezésében a díjazott nyilvános előadást tart, mely a Magyar Tudomány folyóiratban is megjelenik. A jelöléseket minden évben október 10-ig kell az NEST Alapítvány Kuratóriuma Elnökehez eljuttatni (Papp László, Magyar Természettudományi Múzeum, 1431 Budapest, Pf. 137.).

*Magyar Tudomány, 2005/10, p. 1290.
Akadémiai Értesítő Vol. 54, 2005/11*

Lezárult rendezvények

„Juhász-Nagy Pál” ifjúsági tudományos előadói pályázat

2005. novemberében a Pázmány-Eötvös Alapítvány és az ELTE TTK Biológiai Intézet, Növényrendszertani és Ökológiai Tanszéke tudományos előadói pályázatot hirdetett 30 évnél fiatalabb kutatók részére, Juhász-Nagy Pál emlékére, születésének 70. évfordulóján. Pályázni a Juhász-Nagy Pál által művelt tudományterületeken (ökológia, biomatematika) készült előadással lehetett. Az előadóülésre – melynek társszervezője a Természet- és Környezetvédő Tanárok Egyesülete (TKTE)

volt – 2006. február 10-én került sor. Az elhangzott hét előadást egy öttagú szakmai zsűri rangsorolta, melynek elnöke Simon Tibor professor emeritus volt. A díjazottak és pályamunkáik a következők:

1. díj. Takács Péter és Csoma Eszter: Dombvidéki kisvízfolyások karakter-falfajainak AFLP módszerrel történő összehasonlító genetikai vizsgálata.
2. díj. Benedek Zsófia: Szerkezeti kényszerek a közösségek védelmében.
3. díj. Kelemen Kristóf: Bükkerdők regenerációjának vizsgálata mesterséges lékekben – fásszárú újulat és lágyszárú aljnövényzet.
4. díj. Laborczy Annamária: Dolomit sziklagyeppek vizsgálata, különös tekintettel a taposás és a feketefenyő hatására.

További részleteket tanzékünk honlapján (<http://ramet.elte.hu>) találhatók. A TKTE és a Növényrendszertani és Ökológiai Tanszék közös kiadásban „Per Naturam” hírlevelet jelentet meg a Juhász-Nagy Pál emlékévké programjairól. Ebben olvasható a pályázat teljes anyaga, beleértve a pályaművek összefoglalóit is.

Kalapos Tibor

Beszámoló a BES találkozóról

Idén szeptemberben egy szűk három napos konferencia keretében került megrendezésre a British Ecological Society (BES) 2006. évi találkozója. A konferenciának a patinás Oxfordi Egyetem adott otthont, ideális helyszíneként szolgálva egy magas színvonalú tudományos esemény számára. A kb. 600 résztvevő döntő többsége természetesen az Egyesült Királyságból érkezett, de volt néhány kutató Braziliából, Nigériából, Madagaszkárról, sőt még Magyarországról is.

A találkozón nagy hangsúlyt fektettek a társasági eseményekre, ezért a program jelentős részét a közgyűlés, változatos témájú műhely-beszélgetések és kötetlen szakmai eszmecsere foglalták el. Ennek következtében a tudományos program meglehetősen zsúfolt volt, 6–7 egymással párhuzamosan futó szekciót eredményezve és nehéz választás elé állítva a tudományra éhes résztvevőket. Harminc különböző témában hangzottak el előadások, a trópusi ökológiától kezdve a táj-, viselkedés- és evolúciós ökológián át a diszperziót és a gazdaparazita kölcsönhatásokat tárgyaló szekciókig (a részletes szakmai program: <http://www.britishecologicalsociety.org/>).

Sajnos a gazdag felhozatalnak csupán töredékét volt módomban kipróbálni, ám a látott előadások szakmai minősége kifogástalan volt, akárcsak a gördülékeny szervezés. Ez alól az egyetlen kivételt talán csak a poszter szekció képezte, ami eddigi tapasztalataim szerint minden konferenciának az egyik kritikus pontja. A 14 témában beérkezett 150 posztert két szekcióban lehetett megtekinteni. Sajnos az egyiket olyan időpontra tették, amikor a legtöbb résztvevőnek fontosabb elfoglaltsága akadt, a másodikat pedig a kiállító helyiség kapacitását meghaladó számú érdeklődő kereste fel. Így a poszterek egyik felét szinte senki nem látta, a másik feléhez alig lehetett hozzáférni. Ettől az apróságtól eltekintve az egész találkozó jól szervezett, barátságos hangulatú és szakmailag igen magas színvonalú esemény volt.

Érdekességként kiemelném, hogy az ebédnek szánt szendvicssomagban, valamint a kávészünetekben felkínált finomságok között számos méltányos kereskedelemből („FairTrade”) származó termék kapott helyet, amit személy szerint nagyon fontos jelzésnek tartok egy ökológus konferencia szervezőitől. A találkozó legfontosabb üzenete számomra az volt, hogy rengeteg hasznos dolgot tanulhatunk a nyugat-európai kutatócsoportoktól azzal együtt, hogy eléggé eltérő szakmai és tudománypolitikai problémákkal küzdünk és teljesen más adottságokkal bírunk. Minden ökológusnak szívből kívánom, hogy sok ilyen és ehhez hasonló tudományos rendezvényen legyen alkalma tudását és szakmai kapcsolatait elmélyíteni!

Kőrösi Ádám

Magyar Természettudományi Múzeum, Állattár

Beszámoló a 36. GFÖ konferenciáról

Idén 36. alkalommal rendezték meg a Németország, Ausztria és Svájc ökológusai társaságának (Gesellschaft für Ökologie, GFÖ) éves konferenciáját szeptember 11–16. között a Brémai Egyetemen.

A szervezők a nem németnyelvű országok felé való nyitás jegyében az angolt választották a konferencia hivatalos nyelvének. Azonban a 14 országból érkezett 400 résztvevő mintegy 90%-a mégis német nyelvterületről érkezett. Az olyan „egzotikus” országokat, mint Magyarország, Románia vagy Olaszország 1–2 fő képviselte. Nagyobb számban a svéd és norvég delegátus volt jelen. Az északi többséget a német résztvevők között is meg lehetett figyelni, míg a tavaly Dél-Németországban megrendezett 35. GFÖ konferenciára a déli országrészből érkeztek többen.

A konferencia nemzetközi jellegét elsősorban az igazán színvonalas plenáris előadások mutatták. A multitrópusi interakciókról Gerlinde B. D Deyn (Lancaster, Egyesült Királyság) tartott plenáris előadást. Az igen fiatal előadó, akinek első publikációja a *Nature*-ben jelent meg, jól felkészülten fedte le a terület korábbi kutatásait, esettanulmányként pedig saját kutatócsoportja munkáit hozta példának.

Anthony R. E. Sinclair (Vancouver, Kanada) a Serengeti ökoszisztéma hosszútávú dinamikáját mutatta be. Az egy óra hosszú előadást az egész hallgatóság a klasszikus kelet-afrikai kalandtörténetként hallgatta, elsősorban a mindenkit érdeklő téma és a profi előadásmód miatt.

A paleoökológia jelenlegi helyzetéről Kathrine J. Willis (Oxford, Egyesült Királyság) számolt be, aki öntudatosan harcolt a konferencián neki szegezett kérdésekkel, és végül elnyerte a hallgatóság tetszését, sorra cáfolva meg a paleoökológiáról kissé ódivatúan rögzült feltételezéseket.

Martin Hermy (Leuven, Belgium) az erdei aljnövényzet diverzitását és összetételét vetette össze ősi és új keletkezésű erdők között, figyelembe véve a fragmentáció történetét. Bár a nyugat-európai vizsgálatokat összehasonlították észak-amerikaiakkal és az előadó maga is jelezte, hogy kelet-ázsiai adatokat nem tudott elérni, mégis hiányoltam a kelet-európai erdőkről szóló elemzést.

Az utolsó – meglehetősen provokatív – plenáris előadást Brian R. Johnson (Honiton, Egyesült Királyság) tartotta, a biotechnológia mezőgazdasági alkalmazásairól. A saját bevallása szerint ökológus, és GMO tevékenységet végző cégtől támogatást nem kapó előadó valóban próbált ökológiai érveket sorolni. Kiinduló tézise azonban némiképp sántít, miszerint az intenzíven művelt területek mértékét úgy lehet csökkenteni, ha biotechnológiával módosított növények segítségével kisebb területen még intenzívebb gazdálkodás folyik és az így felszabaduló területeket a természet védelme érdekében lehet felhasználni. Az előadás fogadtatása meglepően belenyugvó érdeklenség volt a hallgatók részéről.

A plenáris előadások témáit szekcióülések dolgozták fel. Mivel egyszerre négy szekcióülés zajlott és kisebb csúszások voltak az időbeosztásban, ezen a konferencián is meglehetősen tervezett igényelt a meghallgatni kívánt előadások összeválogatása.

A 200 előadás mellett 200 poszter is szerepelt a programban, amiket két délutáni szekcióba soroltak. A speciális „landscape” formátumú (fekvő) poszter alakot a készítőknak csak 40%-a találta el.

A konferencián sok, a magyarországihoz hasonló problémával foglalkozó prezentáció hangzott el, például az élőhelyek kezelésével kapcsolatos, vagy a tájstruktúra élővilágra gyakorolt hatásáról szóló vizsgálatokról. Büszkeségre adhat okot az ECCB szervezőinek, hogy a résztvevők közül többen említették a két héttel korábban rendezett egri konferenciát, mint gördülékenyebb, jobban szervezett eseményt. A GFÖ konferenciáról további részletek: <http://www.gfoe-bremen-2006.de/>.

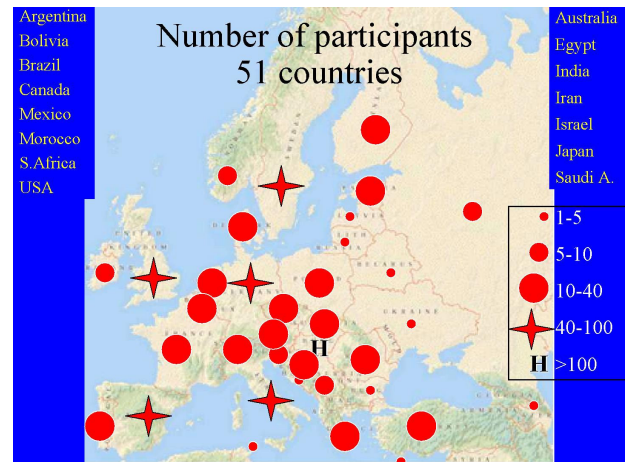
Örössy Noémi
Magyar Természettudományi Múzeum

Beszámoló az EEF vezetőségi üléséről

A European Ecological Federation (EEF) ülésen (2006. április 7., Royal Holloway, University of London) 15 ökológiai társaság, és az EEF képviselői vettek részt, jómagam a MÖTE-t képviseltem. Fő cél volt az EEF aktivizálása, ennek részeként a honlap megújítása, egy negyedéves hírlevél készítése, szórólap készítése, illetve a tag társaságok és az EEF közötti kommunikáció erősítése. Fontos az EURECO konferenciák fejlesztése. 2008-ban a GFÖ-vel (a német-osztrák-svájci ökológus egyesülettel) közösen Lipcsében kerül sor a következőre. Az EEF lapja, a *Web Ecology* is új szerkesztőt kapott Francisco Pugnaire személyében, aki növelni akarja évi 15-re, majd tovább a cikkek számát. Kéri a társaságok tagjait, hogy küldjenek be kéziratokat a *Web Ecology* számára! Talán a legfontosabb döntés, ami született, az a működéshez alapvetően szükséges anyagi háttér megteremtésére vonatkozott. Fejenként évi 1 eurós tagdíjról született döntés, ami a MÖTE esetében évi 100 euró befizetését jelenti (ami a minimum). Az EEF új elnöke Stefan Klotz, alelnökök Linus Swensson és Francisco Pugnaire, főtájkára James Bullock.

Báldi András

ECCB 2006

Augusztus 22–26 között Egerben zajlott az 1. Európai Természetvédelmi Biológiai Konferencia (ECCB). A konferenciára több mint ezren regisztráltak, közel 800 előadás és poszter lett bemutatva. A nulladik napon négy kurzus volt, melyek igen nagy érdeklődést váltottak ki, 30-60 fő jelentkezett rájuk. Témáik a systematic conservation planning (Bob Pressey), population modelling (Resit Akcakaya), writing scientific paper (Rob Marrs és Lövei Gábor) és modelling in R (Harnos Andrea) voltak.

A konferenciát az egri bazilikában Persányi Miklós miniszter úr, Hauser Zoltán rektor úr, a plébános úr, és Báldi András a szervezőbizottság elnöke nyitotta meg. A következő napokban hét párhuzamos szekcióban folytak előadások, és közel 400 poszter lett kitéve. Sir John Lawton, Ladislav Miko, Georgina Mace és Bob Pressey tartottak plenáris előadásokat.

Röviden, kissé egyes kulcsszavakban a konferenciáról: Bill Sutherland, Ilkka Hanski, Jari Niemelä, Luigi Boitani, Richard Primack, Andrew Pullin, 170 magyar résztvevő, no meg ökörsütés, tűzijáték, magyar táncház, Duna TV, Eger TV stb. Részletek a konferenciáról a <http://www.eccb2006.org> honlapon. Érdekes a „Pictures” menüben a fényképeket megnézni.

Báldi András

7. MÖK

2006. szeptember 4–6. között immár hetedik alkalommal került megrendezésre az ökológia legrangosabb hazai tudományos seregszemléje, a Magyar Ökológus Kongresszus (MÖK). A kongresszusnak az Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Kara adott otthont Budapest lágymányosi egyetemi városában. A kongresszus szervezői a Magyar Ökológusok Tudományos Egyesülete, az MTA Ökológiai Bizottsága, a Magyar Biológiai Társaság és az ELTE Biológiai Intézetének tanszékei voltak. A kongresszus Sólyom László köztársasági elnök fővédnöksége, valamint Damjanovich Sándor, az MTA Biológiai Osztályának elnöke és Hudecz Ferenc, az ELTE rektora védnöksége alatt zajlott.

A kongresszus mottója – „Ökológia: a XXI. század értékőrző tudománya” – utalt a diszciplínánk által lefedett tudásbázis

fontosságára, ami nélkülözhetetlen a megmaradt természetközeli rendszerek megővéséhez ill. a leromlott területek helyreállításához.

A kongresszust Köztársasági Elnök Úr írásos üzenetében üdvözölte, amiben felhívta a szakemberek figyelmét hazánk természeti állapota megővésének kiemelt fontosságára, és ehhez a sürgető feladathoz az ökológusok szakértelmének szükségességére. Az ünnepélyes megnyitón Persányi Miklós környezetvédelmi és vízügyi miniszter köszöntötte a kongresszust. Bejelentette egy új, a nemzeti parkokról és naturparkokról szóló törvénytervezet előkészületeit, és hangsúlyozta az ökológiai háttértudás jelentőségét. Először tartotta a Magyar Ökológusok Tudományos Egyesülete rendezésű közgyűlését a MÖK részeként, nyitva a hazai ökológus szakma legszélesebb nyilvánossága előtt.

A kongresszuson 12 tudományos szekcióban 89 előadás hangzott el és 126 poszter került bemutatásra. Az ökológia közel teljes tudományterületét lefedő szekciók a következők voltak:

- I. Alkalmazott ökológia: Természetvédelem
- II. Az elterjedési terület dinamikája
- III. Állatközösségek ökológiája
- IV. Erdei életközösségek
- V. Evolúciós és viselkedésökológia
- VI. Közösségek kutatásának módszerei és elméleti problémái
- VII. Ökofiziológia, ökológiai rendszerek, klímaváltozás
- VIII. Populáció ökológia
- IX. A tájhasználat változás ökológiai és társadalmi-gazdasági aspektusai a Duna-Tisza közti Homokhátságon
- X. Történeti és tájökológia
- XI. Vegetációmintázat és vegetációdinamika
- XII. Vízi életközösségek

A hazai ökológus közösséget foglalkoztató fontos kérdéseket további három munkaértekezleten vitatták meg a résztvevők. „A genetikailag módosított növények termesztésének ökológiai vonatkozásai” munkaértekezleten e még alig kutatott, ám kiemelt fontosságú kérdéskör megismerésének, lehetséges új irányainak körvonalazása volt a feladat. Úgy tűnik, hogy a megismerésben egyik jelenetős előrelépést ígérő eszköz a hálózatelemzés lehet. „Az EU Víz Keretirányelv hazai alkalmazásának ökológiai szempontjai” című munkaértekezlet feladata volt áttekinteni az új törvényi szabályozás hazánkra háruló feladatainak teljesítésénél, a hazai bevezetésnél és alkalmazásnál hogyan lehetne az ökológiai szempontokat minél jobban figyelembe venni és beépíteni. Az „Urbanizáció – állatok épített környezetünkben” munkaértekezleten városlakóvá vált állatok és körülményeik megismeréséhez, valamint a védekezési-együttelési stratégiák kidolgozásához fontos segítséget nyújtó információs-kutatási rendszer felvázolása volt a cél.

Négy plenáris előadáson a széles érdeklődésre számot tartó témák kerültek terítékre, melyeken az utóbbi évek kutatásai jelentős új eredményeket hoztak, vagy épp ellenkezőleg, jelentős a tudás iránti igény, azonban elégtelen még a kutatói aktivitás. Ezek a következők voltak:

- Mi az értelme a genetikailag módosított növények lehetséges ökológiai hatásai vizsgálatának? (Lövei Gábor)
 A közösségek biológiai invázióval szembeni ellenálló képességét befolyásoló tényezők. (Botta-Dukát Zoltán)
 Mit nyújthat az adaptív jellegeket vizsgáló viselkedésökológia a fiziológia és az ökológia számára? (Barta Zoltán)
 A mikorrhizák ökológiai jelentősége. (Jakucs Erzsébet, Kovács M. Gábor és Erős-Honti Zsolt)

A kongresszuson az egyes szakterületek szokásos eszmecserején túl néhány témakör kiemelt fontossággal szerepelt. A génmódosított növények termesztésének ökológiai problémái először kerültek elő MÖK-ön. A Duna-Tisza közti homokhátság az emberi tájhasználat és a klímaváltozás együttes hatása alatt aggasztó ütemben szárad ki, immár nemcsak ökológiai, hanem társadalmi problémákat is előidézve. A kérdéskörrel foglalkozó, Meskó Attila, az MTA Főtitkára levezető elnöklése alatt folyt szekcióülés a probléma kezeléséhez szükséges tudományos kutatási feladatokat körvonalazta. Jelentős metodológiai előrelépés több szakterület kutatómunkájában is molekuláris genetikai módszerek eredményes bevonása ökológia kérdések megválaszolásához. A jó másfél évtizede létrehozott hazai erdőrezervátum-hálózat több rezervátuma is intenzív erdőökológiai kutatások színhelye, jelentősen hozzájárulva tudásunk gyarapodásához a természetes erdődinamikai folyamatokról. E jellegéből fakadóan hosszú távú vizsgálatok első eredményeiről számolt be számos előadás és poszter a kongresszus erdőökológiai szekciójában. A klímaváltozás hazai természetközeli ökoszisztémákra várható hatásának előrejelzéséhez többéves, állomány szintű kísérletes vizsgálatokból rendelkezünk értékes eredményekkel.

A konferencia Szervezőbizottsága által meghirdetett poszterversenyen azok a poszterek vehettek részt, amelyek első szerzője graduális vagy PhD hallgató. A díjakról, a szekcióelnökök javaslatait figyelembe véve, egy felkért zsűri döntött, amelyek tagjai Gallé László, Izsák János és Oborny Beáta voltak. A díjazott poszterek az alábbiak:

- I. díj: Tóth Zoltán, Bókony Veronika, Lendvai Ádám, Liker András: Rokonság hatása az agresszióra házi veréb (*Passer domesticus*) csapatokban
- II. díj: Déri Eszter, Lengyel Szabolcs, Tóthmérész Béla, Deák Balázs: Az élőhelyi és tájszintű heterogenitás szerepe a biológiai sokféleség fenntartásában egy hortobágyi élőhelykomplexum példáján
- II. díj: Nagy H. Beáta, László Zoltán, Dévai György: A mocsári szitakötő (*Libellula fulva*, Odonata: Libellulidae) Kis-Körös-menti populációjának vizsgálata
- III. díj: Mag Zsuzsa, Mazál István, Márialigeti Sára, Németh Balázs, Tinya Flóra, Ódor Péter: A faállomány hatása a madárközösségekre az őrségi erdőkben
- III. díj: Kulcsár Anna, Bókony Veronika, Liker András: A vedléskori papilloma vírusfertőzés kapcsolata a színezeti jellegekkel házi verébnél.
- III. díj: Juhász Kocsis Melinda, Bagi István: Az inváziós kései meggy (*Prunus serotina* Ehrh.) spontán terjedése Fülöpházán

A kongresszus jó hangulatban, baráti légkörben zajlott, a résztvevők között magas volt a fiatalok aránya. A részletes program és az előadások és poszterek összefoglalói letölthetők a kongresszus honlapjáról (<http://ramet.elte.hu/~mok2006/>).

Kalapos Tibor
a kongresszus szervezőbizottságának vezetője

Ódor Péter
a kongresszus titkára

3. MaViGe

A Makroszkópikus vízi gerinctelen (MaViGe) kutatási konferenciák célkitűzése, hogy összefogja a Magyarországon különböző intézményekben (egyetemek, főiskolák, kutatóintézetek, múzeumok, környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi igazgatóságok, nemzeti parkok) folyó makroszkópikus vízi gerinctelen szervezetekre irányuló kutatásokat, lehetőséget biztosítson a kutatók közötti információcserére, a kommunikáció elősegítésére, az aktuális eredmények bemutatására.

A Gödön megrendezett 3. MaViGe – az előző évekhez hasonlóan – népszerű rendezvény volt a témával foglalkozók körében, 28 intézményből 60 kolléga volt jelen. A kétnapos szakmai programban az előző évhez képest ismét nőtt a bemutatott anyagok száma, idén 25 előadás és 18 poszter került bemutatásra. Külön öröm volt számunkra, hogy határon túli kollégáink ismételten részt vettek a rendezvényen. Az előadások és poszterek nagy részének teljes anyaga cikk formájában megjelent az *Acta Biologica Debrecina Supplementum Oecologica Hungarica* 14., önálló köteteként. További részletek: <http://www.freeweb.hu/mavige/mavige2006/index.html>.

Csabai Zoltán

A Magyar Hidrológiai Társaság 24. vándorgyűlése

A Magyar Hidrológiai Társaság 24. Országos Vándorgyűlését, a Társaságunk legnagyobb szakmai rendezvényét, ebben az évben Pécsen tartotta július 5–6-án.

Bíró Péter
az MTA lev. tagja

Következő rendezvények

58. Hidrobiológus Napok

A Magyar Hidrológiai Társaság Limnológiai Szakosztálya az MTA Balatoni Limnológiai Kutatóintézetével és az MTA Veszprémi Területi Bizottságával 2006. október 4–6 között Tihanyban közösen rendezi meg a 58. Hidrobiológus Napokat.

Bíró Péter
az MTA lev. tagja

4. MaViGe

A 4. Makroszkópikus vízi gerinctelen (MaViGe) kutatási konferencia előkészítése már javában zajlik. A konferenciát 2007. április 12–13-án rendezzünk Tihanyban, a MTA Balatoni Limnológiai Kutatóintézetében. Az előzetes regisztráció már elindult a <http://www.mavige.hu> oldalon keresztül, ahol a konferenciával kapcsolatos további információk is megtalálhatók.

Csabai Zoltán

Az Állattani Szakosztály 26. Vándorgyűlése

A Magyar Biológiai Társaság 2006. november 9–11. között rendezi meg a 26. Vándorgyűlést Budapesten, a Fővárosi Növény- és Állatkert Barlang termében. További részletek: <http://www.mbt.mtesz.hu>.

4. MTBK

A Magyar Természetvédelmi Biológiai Konferencia-sorozat soron következő műhelytalálkozójának témája előreláthatólag a hazai gyepekkel kapcsolatos ökológiai és konzervációbiológiai kutatások lesznek.

A műhelytalálkozó célja a hazai gyepterületekkel foglalkozó kutatások áttekintése hangsúlyozottan az élőhely rekonstrukciók/rehabilitációk, az agrár-környezetvédelmi intézkedések és a természetvédelmi kezelések hatásaival foglalkozó vizsgálatok ismertetésével. A műhelytalálkozó célja a tapasztalatok, ötletek hatékony cseréje, így az MTBK műhelytalálkozó-sorozat hagyományaihoz illeszkedően a résztvevők száma korlátozott (50–60 fő, intézményenként 2–3 fő) lesz.

Az időpont előreláthatólag 2007. március 29–31., a helyszín Tokaj. Az előzetes program:

március 29. csütörtök: érkezes, fogadás,
március 30. péntek: szimpózium meghívott és a
jelentkezők függvényében felkért előadókkal,
március 31. szombat: délelőtti szimpózium folytatása és/vagy
kirándulás, délután/este hazautazás.

Jelentkezés és absztrakt beküldés kezdete 2006. november 1. További és egyre frissülő információ a konferencia-sorozat honlapján (<http://www.mtbk.hu>) lesz elérhető.

Lengyel Szabolcs
szervező

Folyóiratbemutató

Community Ecology – Az első hat esztendő

A *Community Ecology* az idén már hetedik évfolyamát kezdte meg. Ezzel egy igen fontos, új szakasz kezdődött a folyóirat életében: a cikkek mostantól bekerülnek a Science Citation Index Expanded adatbázisába, s ezáltal a világ összes kutatója könnyen tudomást szerezhet róluk. Így a hivatalos impact factor megszerzése is rövidesen lehetővé válik, formálisan

nemzetközi rangúvá téve a lapot, ami szakmai színvonalában eddig is az volt. Egyúttal folyamatos megmértetést is jelent a többi folyóirattal összevetve. Az Akadémiai Kiadó kiadványai között jelenleg az előkelő negyedik helyet foglalja el az impact factor szerinti rangsorban. Mindehhez persze egy igen hosszú és rögös út vezetett ...

A *Community Ecology* 2000-ben jelent meg először, de nem minden előzmény nélkül: két másik lap, az *Abstracta Botanica* és a *Coenoses* egyesülésével, azok egyidejű megszűnésével jött létre. Az *Abstracta Botanica*-t Simon Tibor és Járainé Komlódi Magdolna alapította 1971-ben az ELTE Növényrendszertani Tanszékén – elsősorban azért, hogy az intézetben készülő disszertációk anyaga mások számára is elérhetővé váljon, rövidített formában és természetesen magyar nyelven. Juhász-Nagy Pál és Podani János 1984-ben vette át a lap irányítását azzal a nem titkolt céllal, hogy rendszeres megjelenésű, főleg angol nyelvű, és külföldről származó közleményeket is megjelentető folyóirattá alakítsa át. Több speciális szám is elkészült, amelyek egy-egy hazai rendezésű konferencia anyagát foglalták össze. A szerkesztésbe külföldieket is bevontunk, és fokozatosan bevezettük az előbírálói rendszert a kéziratok rostálásában. Ennek köszönhetően az *Abstracta Botanica* más országokban is ismertté vált, s egyre gyakrabban idézték világszerte. A 2000-es év felé közeledve azonban nyilvánvalóvá lett, hogy a kiadási és terjesztési feladatok, valamint a teljes nyomdaköltség kigazdálkodása meghaladják a tanszék erejét, maga a név pedig túl általános ebben a rendkívül specializált világban.

A *Coenoses* 1986-os alapítása Enrico Feoli (Trieszti Egyetem) és László Orlóci (Nyugat-Ontarioi Egyetem) professzoroknak köszönhető, de a megalakulásnál Juhász-Nagy Pál is aktívan közreműködött. A szerkesztőbizottság pedig a kezdetektől fogva eleve nemzetközi volt. A lap célja, mint a neve is sugallja, kifejezetten a társulás és populációs szintű kutatások eredményeinek közlése, különös tekintettel a módszertani és elméleti kérdésekre, viszont tekintet nélkül arra, hogy növényi, állati, mikrobiális vagy akár humán társulásokról van szó. A trieszti székhelyű Edizioni Lint vállalta a kiadási és terjesztési feladatokat, és csakhamar számos előfizetőt is szerzett. A *Coenoses* is ismertté vált a szakmai berkekben, néhány itt megjelent cikk igen magas idézettséget ért el, ennek ellenére a Science Citation Indexbe mégsem sikerült bekerülnie. Talán ez is magyarázza, hogy a kezdeti lendület néhány év múlva alábbhagyott, majd egy kiadváltást követően 1999-re kiderült, hogy a lap menedzselése a régi kereteken belül nem oldható meg tovább.

Ekkor támadt az a gondolat, hogy az *Abstracta Botanica* és a *Coenoses* egyesítésével egy új folyóiratot lehetne létrehozni, elsősorban a *Coenoses* szellemiségének folytatásaként, de most már egy tudományos társasághoz kötve, számos feladatot egy profi kiadóra bízva. Így jött létre a *Community Ecology*, az Akadémiai Kiadó gondozásában. A lap gazdája a Terra Alapítvány. Az alapítók döntése szerint a *Community Ecology* egyúttal a MÖTE hivatalos lapja is. Tiszteletbeli főszerkesztőnek Orlóci professzort nyertük meg, míg a szerkesztési feladatok oroszánrészt Norm Kenkel (Manitobai Egyetem) és Podani János vállalta. Szerencsés körülmény, hogy a két „előfutár” szerkesztő bizottságainak szinte minden tagja felajánlotta, hogy munkáját az új lapnál is folytatja. A bizottság ugyanakkor több hazai kutatóval bővült. Kezdetől fogva

ügyletünk arra, hogy a cikkek csak pozitív bírálói vélemények támogatásával jelenhessenek meg. Ennek köszönhetően a benyújtott kéziratok kb. egyharmadát vissza kellett utasítanunk. Az évente két számban átlagosan 25 cikk jelent meg, amelyekre a Science Citation Indexben is találtunk hivatkozásokat, egyre növekvő számban. 2004-ben a nem hivatalos impact factor elérte a 0,5-öt, ami egy ökológiai témájú folyóiratról az elismertség jele. Talán erre figyelt fel a Thomson Scientific, és a *Community Ecology*-t 2006-tól kezdődően az adatbázisában is szerepelteti. A hazai ökológusok közös feladata, hogy aktív közreműködéssel meg is tartsák folyóiratunkat ebben a pozícióban.

Podani János
podani@ludens.elte.hu

Tájékoztató az „*Acta biologica debrecina*” folyóirat ökológiai tematikájú kiegészítő kötet sorozatáról (*Supplementum oecologica hungarica*)

1983-ban Jakucs Pál egyetemi tanár javaslatára döntés született arról, hogy az *Acta biologica debrecina* folyóirat keretein belül induljon egy ökológiai tematikájú kötet sorozat, amely az akkori szűkös közlési lehetőségek célirányos kibővítését jelenthetné. A sorozat alapítását a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Természettudományi Karának Ökológiai Tanszéke kezdeményezte. Már az indításkor is megnyilvánult azonban az a határozott szándék, hogy a sorozat kiadásában és szerkesztésében mind a négy magyar egyetem (Eötvös Lóránd Tudományegyetem (ELTE), Budapest; Janus Pannonius Tudományegyetem (JPTE), Pécs; József Attila Tudományegyetem (JATE), Szeged, Kossuth Lajos Tudományegyetem (KLTE), Debrecen) vegyen részt, s a sorozat legyen nyitott minden hazai ökológus munkájának, illetve Magyarországon rendezett, részben vagy egészében ökológiai jellegű rendezvény anyagának befogadására. Ennek értelmében a sorozat a *Supplementum oecologica hungarica* nevet kapta, s a Szerkesztő Bizottságban három társegyetem képviselői is helyet kaptak (az ELTE részéről Juhász-Nagy Pál, a JATE részéről Gallé László, a KLTE részéről Dévai György). A sorozat gondozását 2004-től a Debreceni Egyetem Természettudományi Karának három tanszéke (Alkalmazott Ökológiai Tanszék, Hidrobiológiai Tanszék, Ökológiai Tanszék) látja el. A sorozat főszerkesztői tisztét az alapító intézmény munkatársai töltötték, illetve töltik be, 1984–1992 között Jakucs Pál, 1993-tól pedig Dévai György.

Az alapítási okirat csak tematikus kötetek megjelentetésére ad lehetőséget. Sem az alapító intézmény, sem más személy vagy szervezet nem vállalt kötelezettséget a sorozat megjelentetéséhez szükséges pénzügyi fedezet biztosítására, ezért minden kötet kiadási költségeinek fedezéséhez külön forrás előteremtése szükséges.

A sorozat 1. kötete 1984-ben jelent meg, s azóta az alábbiakban felsorolt 15 kötetel bővült. A sorozat ajánlott hivatkozási formája: *Acta biol. debrecina, Suppl. oecol. hung.*

A sorozat kiadásában közreműködő négy egyetemhez 2006-tól a Magyar Ökológusok Tudományos Egyesülete (MÖTE) is csatlakozott.

A Szerkesztő Bizottságnak Juhász-Nagy Pál halála után az ELTE részéről Simon Tibor lett tagja, Dévai György helyét pedig – főszerkesztővé történt kinevezése után – Tóthmérész Béla vette át. A Szerkesztő Bizottság 1993-ban egy új taggal bővült (a JATE részéről Majer József kapott felkérést).

A sorozat kötetei (a régebbiek közül néhány már csak kevés példányban) hozzáférhetőek (a leltározási kötelezettség miatt) a főszerkesztőhöz címzett, s a kérést tudományos céllal indokoló levélben (címezés: Dévai György főszerkesztő, DE TTK Hidrobiológiai Tanszék, 4032 Debrecen, Egyetem tér 1.).

Az *Acta biol. debrecina, Suppl. oecol. hung.* sorozat 1–14. kötetének jegyzéke a következő:

Dévai Gy. (ed.) 1984: Balatoni és zalai üledékek ökológiai hatásvizsgálata az árszúnyogok (Diptera: Chironomidae) példáján. *Acta biol. debrecina, Suppl. oecol. hung.* 1, 183 pp., 7 tábl., 59 ábra.

Dévai, Gy. (ed.) 1989: Advances in chironomidology. Proceedings of the Xth International Symposium on Chironomidae, Debrecen, 25–28 July, 1988. Part 1. Systematics, molecular biology, cytology, population genetics, zoogeography and phenology. *Acta biol. debrecina, Suppl. oecol. hung.* 2, 437 pp., pl.

Dévai, Gy. (ed.) 1989: Advances in chironomidology. Proceedings of the Xth International Symposium on Chironomidae, Debrecen, 25–28 July, 1988. Part 2. Faunistics, population dynamics, ecology, production and community structure. *Acta biol. debrecina, Suppl. oecol. hung.* 3, 386 pp.

Dévai Gy. (ed.) 1992: Vízminőség és ökológiai vízminősítés. *Acta biol. debrecina, Suppl. oecol. hung.* 4, 240 pp.

Mészáros I. (ed.): Toxicity, hazard, risk. Proceedings of the 3rd Meeting of Central and Eastern European Regional Section, SECOTOX, Balatonaliga, Hungary, 14-19 May 1994. Part I. *Acta biol. debrecina, Suppl. oecol. hung.* 5/1, p. I–XI + 1–242.

Mészáros I. (ed.): Toxicity, hazard, risk. Proceedings of the 3rd Meeting of Central and Eastern European Regional Section, SECOTOX, Balatonaliga, Hungary, 14-19 May 1994. Part II. *Acta biol. debrecina, Suppl. oecol. hung.* 5/2, p. I–XI + 243–488.

Dévai, I., Delaune, R.D., Dévai, Gy. & Wittner, I. (eds.) 1996: Studies on the sulfur cycle. Part I - Kénforgalmi tanulmányok. I. rész. *Acta biol. debrecina, Suppl. oecol. hung.* 6, 151 pp.

Lakatos Gy. (ed.): Water quality and environmental management. First International ICER TEMPUS - PhD Seminar, Kossuth Lajos University, Debrecen, Hungary, 30 June - 02 July 1996. *Acta biol. debrecina, Suppl. oecol. hung.* 7, 250 pp.

Dévai Gy., Szilágyi G. & Miskolczi M. (eds.) 1998: Természettudományi informatikai tanulmányok. I. rész. Alapelvek és módszerek a biotikai adatok lelőhelyneveinek egységesítéséhez és a magyarországi helységek UTM rendszerű kódjegyzékének használatához. *Acta biol. debrecina, Suppl. oecol. hung.* 8, 194 pp.

Ponyi J. & Dévai Gy. (eds.) 1999: A magyarországi szikes vizek kutatásának újabb eredményei. *Acta biol. debrecina, Suppl. oecol. hung.* 9, 292 pp.

Dévai Gy., Végvári P., Nagy S. & Bancsi I. (eds.) 1999: Az ökológiai vízminősítés elmélete és gyakorlata. 1. rész. *Acta biol. debrecina, Suppl. oecol. hung.* 10/1, 216 pp.

Dévai Gy., Tóthmérész B., Nagy S., Csabai Z., Grigorszky I. & Zólyomi Sz. (eds.) 2000: V. Magyar Ökológus Kongresszus. 1. rész. Előadások és poszterek kivonatai. *Acta biol. debrecina, Suppl. oecol. hung.* 11/1, 334 pp.

Dévai Gy., Csabai Z. & Nagy S. (eds.) 2002: V. Magyar Ökológus Kongresszus. 2. rész. A tiszai vízszennyezések és ökológiai hatásai. *Acta biol. debrecina, Suppl. oecol. hung.* 11/2, 212 pp. + VIII melléklet.

Dévai Gy. & Móra A. (eds.) 2004: Tanulmányok árszúnyogokról (Diptera: Chironomidae). 1. rész. *Acta biol. debrecina, Suppl. oecol. hung.* 12, 207 pp.

Csabai Z. (ed.) 2005: Tanulmányok makroszkópikus vízi gerinctelenekről. 1. rész. Az I. és a II. Makroszkópikus Vízi Gerinctelenek Kutatási Konferencia (MaViGe) közleményei. *Acta biol. debrecina, Suppl. oecol. hung.* 13, 267 pp.

Csabai Z. (ed.) 2006: Tanulmányok makroszkópikus vízi gerinctelenekről. 2. rész. A III. Makroszkópikus Vízi Gerinctelenek Kutatási Konferencia (MaViGe) közleményei. *Acta biol. debrecina, Suppl. oecol. hung.* 14, 262 pp.

Dévai György
főszerkesztő

Könyvismertetés

Magyarország tájainak növényzete és állatvilága

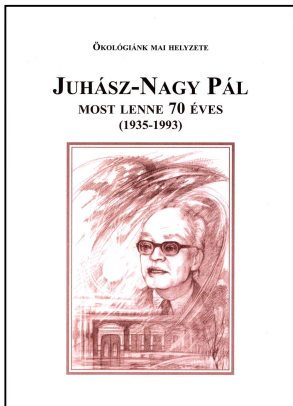

Az MTA Társadalomkutató Központ kiadásában jelent meg a Magyarország tájainak növényzete és állatvilága című kötet, amely élővilágunkat földrajzi keretekben, tájaink szerint mutatja be. Mindegyik nagytáj egyedi módon járul hozzá a pannon biogeográfiai régió sokszínűségéhez, átlagon felüli biodiverzitásához, nemcsak a fajok (jellemzően a bennszülött vagy maradványfajok), hanem a társulások szintjén is. A szerzők bemutatják az „alaphelyzetet”: egyes tájak természettörténeti ritkaságait, a növényzetet természetközeli állapotában, a jellemző állatfajokat, továbbá prognózist készítettek természetes növényzetünk jövőjéről. Számos színes fénykép és ábra illusztrálja a könyvet. A kötetet szerkesztette: Fekete Gábor akadémikus és Varga Zoltán egyetemi tanár.

Beszerezhető önköltséges áron (br. 5000 Ft) az MTA Társadalomkutató Központjában (Balogh Margit igazgató, Országház u. 30).

Báldi András

Ökológiánk mai helyzete – Juhász-Nagy Pál most lenne 70 éves (1935-1993)

A kötet az ELTE Növényrendszertani és Ökológiai Tanszék és a Természet- és Környezetvédő Tanárok Egyesülete (TKTE) közös kiadása, a TKTE 2006-os *Per Naturam* Hírlevelének összevont 2–3. száma. Szerkesztette: Gulyás Pálné, Kalapos Tibor, Tóth Albert, Vízy Istvánné, Budapest, 2006.

A kötet Juhász-Nagy Pál (1935-1993) professzorra emlékezik születésének 70. évfordulóján. A több, mint 30 írás a tudós egyéniséget, a pedagógust idézi fel, szellemiségének továbbélését mutatja be illetve rövid beszámolót ad az évforduló alkalmából tartott megemlékezésekről. A könyv fő fejezetei:

- I. Családi környezet, tanulóévek, a fiatal tanár
- II. Közös munka – közös élmények – Az iskolateremtő tudóstanárr
- III. Mítosz, művészet, tudomány – A hit, az érzések és a tudás világa
- IV. Paradigmaváltás a pedagógiában – Juhász-Nagy Pál pedagógiai hagyatékának érvényesítése a hivatalos oktatási dokumentumokban
- V. Juhász-Nagy Pál szellemiségében
- VI. A Juhász-Nagy Pál Akadémiai díj megalapítása

A kötet melléklete a „Bartók és a Természet” emlék-dossieré. Tanulmány mutatja be a 125 éve született zeneszerző kapcsolatát a természettel. Rab-Kovács Éva művészi grafikái teszik egyedivé a kiadványt.

A kötet megvásárolható a Természet- és Környezetvédő Tanárok Egyesületénél (tkte@axclero.hu).

Kalapos Tibor

Fotó: Molnár Gyula